

פרשת ואתחנן – אין סומכין על הנס

נאמר בפרשה: "רק השמר לך ושמר נפשך מאד" (ד ט).

במסכת ברכות (לב:) מסופר מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, ובא הגמון אחד וברך אותו בשלום, אבל החסיד לא השיב לו שלום באמצע תפילתו. המתין ההגמון עד שסיים החסיד את תפילתו ואמר לו: "נהגת בטיפשות שלא ענית לי בברכת שלום, הרי הייתי יכול להרוג אותך על התנהגות חצופה זו, והרי כתוב בתורתכם 'רק השמר לך ושמר נפשך מאד', וכן כתוב 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם' (דברים ד טו)". אמר לו החסיד להגמון: "אם היית עומד לפני מלך, ובא חברך ובירך אותך בשלום – האם היית עונה לו ומברכו בברכת שלום?"

השיב ההגמון: "לא"

שאל החסיד את ההגמון: "ואם היית עונה לו, מה היו עושים לך?"

"היו הורגים אותי", ענה ההגמון.

אמר לו החסיד: "אם כך היית נוהג לפני מלך בשר ודם, שהיום הוא כאן ומחר בקבר – קל וחומר שאסור להפסיק בדיבור כשעומדים בתפילה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד". נתפייס ההגמון, והחסיד שב לביתו בריא ושלם.

דנו המפרשים האם אפשר ללמוד הלכה למעשה מאותו חסיד.

כתב בעל מנורת המאור (נר ג, פרק יח): "ואף על פי שנעשו ניסים כאלה לחסידים ראשונים, אל יסמוך כל אדם על הנס, וכשיהיה במקום סכנה גדולה יפסיק תפילתו". וכך פסק השולחן ערוך (אורח חיים קד א), שאם אדם מתפלל שמונה עשרה ופגש אותו מלך גוי, אם יכול לקצר תפילתו – יקצר; ואם חושש שהמלך יהרוג אותו – יפסיק את תפילתו.

אם כן, מדוע החסיד לא הפסיק את תפילתו כשפגש אותו הגוי?

ענו על כך ה"מגן אברהם" ו"מחצית השקל", שהחסיד הכיר את ההגמון וידע שהוא יקבל את תשובתו.

מעשה נוסף מסופר במסכת ברכות (לג.) על מקום אחד שהיה בו ערנד (בעל חיים ארסי) שהיה מזיק לאנשים. באו אנשי המקום וביקשו מרבי חנינא בן דוסא שיעזור להם. הגיע רבי חנינא ושם את עקב רגלו על פתח המקום שבו היה הערוד. נשך הערוד את רבי חנינא בן דוסא, אך מיד מת הערוד. לקח רבי חנינא את הערוד לבית המדרש ואמר: "אין הערוד ממית, אלא החטא ממית!" באותה שעה אמרו האנשים: "אוי לו לאדם שפגע בו ערוד, ואוי לו לערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא..."

ארץ ישראל

אמונה

טהרת המשפחה

בית המקדש

פרשת שבוע

תנ"ך

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי ז"ל
אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
מתוך אתר שי לש"י : <https://shayleshay.co.il>

שואל המהרש"א: איך יכול היה רבי חנינא בן דוסא להסתכן ולסמוך על הנס? והרי למדנו שבמקום סכנה אסור להסתכן ולסמוך על הנס!

מתרצים זאת הרב חיד"א ("פתח עיניים" על אתר) והרב ולדנברג (בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן מ"ה): מכיוון שרבי חנינא היה מלומד בניסים, לא נחשבת מאורת הערוד למקום סכנה עבורו. אבל אדם רגיל אכן צריך להיזהר שלא להכניס עצמו למקום סכנה, שנאמר: "הִשָּׁמֶר לָךְ וְשָׁמַר נַפְשְׁךָ מְאֹד".